

Lübnan 2013

Cüneyt Doğrusözli

[Arş. Gör., Sakarya Üniversitesi, Uluslararası İlişkiler Bölümü]

Özet

Suriye’de devam etmekte olan kriz, 2013 yılında Lübnan iç ve dış siyasetini etkileyen en önemli unsur olmuştur. Bu çerçevede Lübnan, ülke içinde sıklıkla meydana gelen adam kaçıрма, bombalama olaylarına ve sınır ihlallerine maruz kalarak güvenlik odaklı bir yıl geçirmiştir. Diğer bir ifade ile Lübnan 2013 yılında Suriye’de yaşanan benzer olarak temsil savaşına sahne olmasının yanında ülke içinde ikamet eden ve Suriye’de farklı tarafları tutan grupların da ikinci bir savaş alanı haline gelmiştir. Ülke içinde yaşanan bu kargaşa Lübnan’ın hem iç siyasetine hem de dış politikasına yansımıştır. Suriye krizinin sonucu ile ortaya çıkan mülteci sorunu başta olmak üzere krizin getirdiği diğer olumsuzluklar 2013 yılında Lübnan ekonomisinin hemen hemen her sektöründe negatif yönde seyretmesine neden olmuştur. Bununla birlikte hükümet kurumlarının krizlere yönelik etkisiz kalmaları ülke içinde ve dışında bu kurumlara karşı bakış açısını oldukça olumsuz etkilemiştir.

Anahtar Kelimeler: Lübnan | Suriye Krizi | Temsil Savaşı | Mülteci Sorunu

Lebanon 2013

Abstract

Ongoing crisis in Syria has been the most important structure which affected domestic and foreign policy of Lebanon in 2013. In this context, Lebanon had been exposed to security-oriented year resulted with kidnappings and bombings at home and additively border violations. In other words the 2013 had been a year in which Lebanon witnessed proxy war situations as similar in Syria and also it has become a battle arena of groups who are residing in the country and supports different groups in Syria. This chaotic situation in Lebanon reflected on country's both domestic and foreign affairs. The refugee problem which has resulted from the crisis in Syrian has loaded huge economic burdens onto almost all Lebanese economic sectors. However, ineffectiveness of governmental institutions towards these crisis caused to distrust and negativeness for these institutions both inside and outside the country.

Keywords: Lebanon | Syrian Crisis | Proxy War | Refugee Problem

Lübnan İç Siyasetinde Yaşanan Gelişmeler

2013 yılı Lübnan için önceki seneleri aratmayacak şekilde sancılı geçmiştir. Sürekli tekrarlanan hükümet krizlerinin yanında gittikçe büyüyen Suriye'deki krizin Lübnan'ın iç siyasetine daha fazla yansımaya başlaması 2013 yılında Lübnan'ı oldukça karmaşık hale getirmiştir. Bu bağlamda Lübnan 2013 yılında birçok sorunla yüzleşmek zorunda kalmıştır. Bu duruma kaşı hükümet kurumlarının kınama dışında başka bir şey yapmamaları ülke içinde kurumlara karşı güvenirlği oldukça fazla etkilemiş ve bundan dolayı da toplumda siyaset dışı örgütlere karşı yönelimler artmaya başlamıştır.

İç Karışıklıklar ve Hükümet Krizi

2013 yılında Lübnan'da yaşanan ve hem iç politikaya hem de dış politikaya etki eden en önemli olay, Beyrut'taki İran'ın Büyükelçiliğine yapılan saldırı olmuştur. 19 Kasım'da gerçekleşen olayda İran'ın Beyrut elçiliği, 120 saniye arayla iki ayrı saldırıya maruz kalmış, şiddetli patlama sonucunda 23 kişi hayatını kaybetmiş ve yüzlerce kişi yaralanmıştır.¹ Lübnan ordusuna göre patlamaların birisi 'kamikaze' yöntemi diğeri ise bomba yüklü araç ile gerçekleşmiştir.² Hizbullah'ın kalesi olarak bilinen bölgedeki patlamada hayatını kaybedenler arasında İranlı üst düzey bir diplomat olan İran Kültür Ataşesi İbrahim Ensari de bulunmaktadır.

Elçiliğe yapılan saldırı başta Reuters olmak üzere diğeri birçok haber sitesinde; El Kaide bağlantılı Lübnanlı örgüt Abdullah Azzam Tugaylarının twitter hesabından olayı üstelendiği şeklinde işlenmiştir.³ Söz konusu örgüt,

twitter sayfasında; olayın İran'ın ve Hizbullah'ın Suriye'deki güçlerini çekmesine yönelik olduğunu ve bunun gerçekleşmemesi durumunda da Lübnan'daki bu tarz eylemlerine devam edeceğini bildirmiştir. Yukarıda adı geçen örgütün olayı üstlendiği belirtilse de olay ilgili muhatapların suçlamaları örgütü aşarak failler konusunu farklı noktalara taşımıştır. Hedefin kendi büyükelçilikleri olmadığını söyleyen İran'ın Lübnan Büyükelçisi Ghazanfar Roknabad⁴ bombalamalardan İsrail'i sorumlu tutmuştur. Ona destek veren İran Dışişleri Bakanlığı da İsrail'i suçlayarak saldırıyla ilgili olarak "İnsanlık dışı bir cinayet ve Siyonistlerin ve ajanlarının intikam girişimi" ifadesini kullanmıştır.⁵ Buna karşın İsrail ise bu ve daha önceki olaylarda olduğu gibi kendilerinin herhangi bir bağlantısı olmadığı şeklinde cevap vermiştir.⁶

Gerçekleştirilen eylemin baş hedeflerinden biri olarak görülen Hizbullah ise olaydan Suudi Arabistan'ı sorumlu tutmuştur. Örgüt lideri Hasan Nasrallah, "Saldırının arkasında Suudi Arabistan istihbaratıyla doğrudan bağlantılı olan Abdullah Azzam Tugayı bulunuyor"⁷ ifadesini kullanmış ve "Mesajı aldık. Nasıl karşılık vereceğimizi de biliyoruz" diyerek de tehditte bulunmuştur.⁸ Suudi Arabistan ise söz konusu saldırıyı şiddetle kınamış ve Hizbullah'ın suçlamalarını kabul etmediklerini ifade etmiştir.⁹ Öte yandan olayı kınayan Suriye Devleti, olaydan Suudi Arabistan ile birlikte Katar'ı da sorumlu tutmuştur. Lübnan Hükümeti ise olayla ilgili kınama bildirmiş fakat sorumlusu konusunda bir hedef göstermemiştir. Örneğin Başbakan Mikati olayı, "korkakça bir terör eylemi" olarak nitelendirmiş ve uluslararası aktörleri de ülkesini 'posta kutusu' olarak kullanmamaları için uyarmıştır.¹⁰

Yukarıda bahsedilen patlama olayı ile ilgili olarak yapılabilecek en net çıkarım, olayın Hizbullah ve İran'ın Suriye krizine müdahil olmalarına bir tepki ve yıldırma amacı taşıdığıdır. Olaydan önce Lübnan hükümet yetkilileri Hizbullah'ın Esad yanında savaşa girmesini ülkesini Suriye ve Irak'a çevireceği konusunda sürekli uyarıda bulunmuştu fakat yaşanan bu ve bundan sonraki olaylar, Suriye'de savaşıyan gruplar tarafından diğer bir savaş alanı olarak Lübnan'ı kullanmaya başladıklarını göstermektedir. Hizbullah'ın, bizi Suriye olaylarında kimse yıldırılmaz çıkışı ve İran'ın, olayı üstlenen El Kaide'yi Suudi Arabistan'ın taşeronu olarak zikretmesi olayın hem Suriye olayları ile bağlı olduğunu gösteren bir ayrıntı olmuş hem de İran ve Hizbullah'a Suriye olaylarından dolayı darbe vurulmaya çalışıldığını ortaya çıkarmıştır. Kısacası bu gelişmeler Lübnan'ın açık açık Suriye'ye benzer bir temsil savaşına dönüşmeye başladığını kanıtlamıştır.

Yukarıda bahsedilen patlama olayı 2013 yılında Lübnan'da gerçekleşen olaylar içinde sadece en ön plana çıkamı olmuştur. Bunun yanında Suriye olayları ile bağlantılı gösterilebilecek onlarca bombalı eylem 2013 yılında Lübnan'da gerçekleştirilmiştir. Örneğin İran elçiliğine yapılan saldırı kadar ses getirebilecek diğer bir patlama da Ağustos ayında Lübnan'ın kuzeyindeki Trablusşam kentinde meydana gelmiştir. Olayda 42 kişi ölmüş ve 400'den fazla kişi de yaralanmıştır. Saldırıları, Esed rejimi karşıtı Suriyeli bir grup üstlenmiştir.¹¹ Ayrıca Aralık ayında Lübnan'ın başkenti Beyrut'ta bomba yüklü

araçla saldırı düzenlenmiş ve saldırıda bir dönem Maliye Bakanlığı da yapmış olan ve aynı zamanda Esed rejiminin karşıtı 14 Mart Koalisyonu'nun üyesi olan Muhammed Şatah ile birlikte birçok kişi hayatını kaybetmiştir.¹² Olayı, Başbakan Necip Mikati terörist bir saldırı olarak nitelendirmiş ve eylemin sorumlusu olarak da Hizbullah'ı göstermiştir. Sonuç olarak 2013 yılında yurkarda zikredilen ve örnekleri artırabilecek patlama olayları Lübnan'ı güvenlik probleminin daha fazla yaşandığı ülke konumuna sokmuş ve ülkeyi olası bir iç savaşa bir adım daha fazla yaklaştırmıştır. Kısaca Lübnan'da sadece Ağustos ayında yaşanan patlamalarda en az 66 kişinin hayatını kaybetmesi, durumun vahametini ve olayların bir iç savaşa doğru evrilme aşamasına geçtiğini ortaya koymaktadır.

Lübnan'ın Suriye nedenli ve güvenlik kaynaklı olaylarla uğraşması, ülke iç siyasetinde de sıkıntılara neden olmuştur. Bu çerçevede en ön plana çıkan kriz Lübnan Başbakanı Necib Mikati'nin, koalisyon ortağı Şii Hizbullah grubunun seçimleri denetleyecek bir yapının kurulmasını bloke etmesi sonucunda 22 Mart'ta istifa etmesi olmuştur.¹³ Her ne kadar istifa ile ilgili olarak mikro nedenler ortaya atılsa da asıl neden Mikati'nin Suriye krizinde muhalefete daha güçlü destek olunması gerektiğini istemesine karşın koalisyonda baskın konumda olan Şii grupların Şam rejiminin yanında yer alması gerektiğini savunması kabul edilmektedir.¹⁴ 2011'de Hizbullah ve müttefiklerinin Saad Hariri liderliğindeki birlik hükümetini devirmesinin ardından başbakan olan Necip Mikati, istifasını "Ülkede yaşanan sorunların diyalog yoluyla çözülmesi ve yeni hükümetin kurulmasına fırsat vermek için istifa ediyorum"¹⁵ şeklinde açıklamıştır.

Mikati'nin istifasından sonra kısa süreliğine yaşanan kabine boşluğunu Cumhurbaşkanı Mişel Süleyman meclisteki siyasi gruplarla yaptığı temaslardan ardından 6 Nisan'da Temmam Selam'a, hükümeti kurma görevini vererek kısa süreliğine yaşanan kabine boşluğunu gidermeye çalışmıştır. Görevi kabul eden ve mecliste 128 milletvekilinden 124'ünün desteğini alan Temmam Selam milli menfaatleri koruyan bir hükümet için tüm taraflarla temasta bulunacağını söylemiştir.¹⁶ Hükümeti kurmak için taraflar ile yoğun bir temas içerisinde olmuş fakat 2013 yılının son gününe kadar hükümeti kuramamıştır. Hükümetin kurulamamasındaki en büyük sorun hükümette bakanlıkların dağılımı ve sayısı konusunda taraflar arasında yaşanan anlaşmazlıklar olmuştur.

Başbakanlık atamasından sonra Cumhurbaşkanı Mişel Süleyman ülkedeki genel seçimlerin 9 Haziran'da yapılması kararını da onaylamıştır.¹⁷ Fakat ülke içinde yaşanan kargaşalar ve Ortadoğu'daki kritik siyasi gelişmeler sebep gösterilerek seçimler, 1975-90 yıllarında yaşananlardan sonra ilk kez 17 ay sonraya ertelenmiştir.¹⁸ Başta Amerika Birleşik Devletleri olmak üzere dış ülkelerden tepki alan bu karar, ülke içinde de protestolara neden olmuştur. Kararı Arap Bahar'ının sloganı "Halk, rejimin düşmesini istiyor" şeklinde proteste eden binlerce kişi parlamento önünde polisle çatışmıştır.¹⁹ Sonuç olarak bölgede ve özellikle de Suriye'de yaşanan kriz Lübnan'da güvenlik sıkıntısı yanında siyasette de ciddi problemlerin çıkmasına neden olmuştur.

Suriye Mülteci Krizi ve Ekonomik Sorunlar

Suriye'deki silahlı çatışmalar yukarıda geniş şekilde bahsedildiği üzere siyaset ve toplumsal konularda en çok Lübnan'ı olumsuz etkilemiştir. Bunun yanında Suriye olaylarının ortaya çıkardığı mülteci krizinden de en fazla sıkıntı çekenlerin başında Lübnan olmuştur. Bu bağlamda 2013 yılı Lübnan için Suriye krizinin başlangıcından bu yana mülteci krizinin derinleştiği bir yıl olmuştur. Çünkü 2013 yılında mülteci akımı önceki yıllara göre giderek hızlanmış ve yıl içerisinde ayda ortalama 60.000 mülteci Lübnan'a giriş yapmıştır. 2012 yılı sonunda Lübnan'daki toplam mülteci sayısının 129.000 olduğu ve 2013 yılı Ağustos ayına kadar mülteci nüfusunun 914.000'i bulmuş olması göz önüne alındığında yıl sonu itibariyle Lübnan'ın nasıl bir mülteci sorunuyla karşı karşıya kalacağı tahmin edilebilmektedir.²⁰ Kayıt dışı olarak ülkeye girenlerle birlikte bir milyonu aşan mülteci sayısının ülkenin toplam nüfusunun yaklaşık %25'ine tekabül etmesi bölge ülkelerinden çok daha demografik kırılganlığıyla ayrılan Lübnan'ı daha hassas bir hale getirmiştir.²¹

Suriye'deki siyasal krizin Lübnan nüfusu üzerinde etkili olduğu göz önüne alındığında Suriye'den gelen mültecilerin Lübnan'ın demografik orana göre belirlenen siyasal yönetim biçimini tehdit etmeye başladığı da söylenebilir. Bu algı siyasal yöneticilerin ifadelerine yansımaya başlamıştır. Lübnan Cumhurbaşkanı Mişel Süleyman Lübnan'ı destekleme grubunun düzenlediği toplantının açılış konuşmasında bu durumu şöyle dile getirmiştir: "Lübnan'ın birliğini tehdit eden kitlesel göç, ülkenin varlığı bakımından da ciddi bir tehdit oluşturuyor".²² Aynı konuşmada yaklaşık bir milyonluk göçmen nüfusun ülkenin toplam nüfusunun neredeyse dörtte biri oranına denk geldiğini ifade ederek bölgesel mülteci krizinin ülkesi için oluşturduğu risk durumunu da vurgulamıştır.

Suriye'deki olaylar sonucunda yaşanan mülteci krizinin maliyeti, Lübnan'da ağır bir şekilde hissedilmektedir. Diğer bir ifadeyle Lübnan'daki mülteciler sadece siyasal tehdit ve sosyal sorunların bir unsuru olmamakta aynı zamanda ekonomik sıkıntıların da kaynağı olmaktadır. 20 Ekim 2013 tarihinde Dünya Bankasının yayımladığı "Lübnan: Suriye Çatışmasının Ekonomik ve Sosyal Etki Değerlendirmesi"²³ ile "Lübnan Ekonomik Görünümü: Suriye Çatışmasının Ağır Yüğü"²⁴ adlı raporları mülteci sorunun ülkenin ekonomik göstergelerine nasıl yansıdığını net bir şekilde ortaya koymaktadır. Yine Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği de aylık yayımladığı raporlar ve sürekli güncellediği verileriyle mülteci krizinin ulaştığı boyutları gözler önüne sermektedir.

Ekonomik sorunlar değerlendirildiğinde mülteci nüfusunun aniden yükselmesine paralel olarak ekonomik kötüleşmenin de ortaya çıktığı görülmektedir. Suriye krizi öncesi nispeten iyi seyreden makro-ekonomik göstergeler krizle beraber kötüleşmiş ve Standard&Poor derecelendirme kuruluşu Mayıs 2012'de Lübnan'ın ekonomik görüntüsünü negatife çevirmiştir. Dünya Bankası'nın raporlarına göre 2012-2014 yılları arasında Lübnan'ın ekonomik

büyüme oranlarında %2,9 oranında azalma olacağı öngörülmektedir. Bu azalmayla beraber kâr, vergi ve özel tüketim gelirlerinde bir daralmanın olacağı, ülkenin hali hazırda yoksulluk sınırı altında yaşayan bir milyon nüfusuna 170.000 kişinin daha ekleneceği ve işsizlik oranının %20'nin üzerine çıkacağı hesaplanmaktadır. Bu projeksiyona göre ani nüfus artışının tetiklediği kamu harcamalarının azalan gelire karşılanması daha da zorlaşacağı hesaplanmaktadır.²⁵

Mülteci akınıyla birlikte arz talep dengesinde görülen bu bozulma ticaret sektörünü de olumsuz etkilemiştir. Çünkü Lübnan sadece önemli bir ticaret ortağı olan Suriye'yi kaybetmemiş aynı zamanda kendisi için ihracat ve ithalat rotasında transit konumunda bulunan Suriye yollarını da kaybetmiştir.²⁶ Toplam ihracatının %20'sinden fazlasının ve toplam ithalatın ise %6'sının bu yollarla sağlandığı düşünüldüğünde makro-ekonomik göstergelerde bir bozulmanın olduğu kolayca anlaşılabilir. Ayrıca Lübnan gıda ürünlerinde net ithalatçı konumundadır ve bu ihtiyacı çevre ülkelerden karşılamaktadır. Suriye kriziyle beraber bu ithalat ürünlerinde de bir düşüş gerçekleşmiştir. Bunun yanında Lübnan'ın büyük gelir kaynaklarından olan turizm sektörü de ülkede oluşan güvensizlik durumuyla gerilemeye başlamıştır. 2009 ve 2010 yıllarında otel doluluk oranlarında büyük bir artış yakalayan turizm sektörü Arap Baharı ile birlikte yavaş yavaş düşüşe geçmiş ve artan mülteci akını ve iç siyasetteki krizler 2013 yılını Turizm açısından en kötü yıllardan bir haline getirmiştir.

Bankacılık da Suriye krizinin derin etkilerini hisseden sektörlerdendir. Suriye krizi baş gösterdiğinde Suriye'de 7 Lübnan bankası bulunmakta ve Lübnan bankaları Suriye bankacılık sektörünün %22'sini elinde bulundurmaktaydı. Fakat 2012 yazından itibaren Suriye krizinin etkileri bankacılık sektörünü de etkilemeye başlamış ve bu tarihten itibaren risk göstergelerinin artmasıyla güven grafiği düşmeye başlamıştır. Böylece 2013 yılında kısa vadeli göstergelerde olumsuzluklar görünmeye başlamıştır. Bunun yanında 2013 yılında Lübnan ekonomisinde bütçe açığı daha da artmıştır. Örneğin 2012 yılında 3,9 milyar dolar olan bütçe açığı 2013 yılında tahminlerin üstünde çıkarak 4,2 milyar doları bulmuştur.²⁷

Son olarak Suriye krizinin olumsuz etkilediği diğer ekonomik alan işsizlik olmuştur. Suriye krizi oluşmadan önce bile Lübnan'ın kendi işsizlik probleminin çözmesi için ekonomisinin 6 kat büyümesi gerekirken Suriye'den gelen mülteci akınıyla beraber işsizlik oranı %30'lara çıkmıştır. Mülteci akını aynı zamanda vasıfsız, düşük ücretle ve kayıt dışı çalışan bir sınıf ortaya çıkarmıştır ki bu da hizmet kalitesinin düşmesine neden olmaktadır. Diğer yandan Suriye'den gelen mültecilerden bazılarının da Lübnan'da düşük maliyetli işyerleri açmaları da hem rekabeti arttırmakta hem de sosyal problemlere neden olmakta ve özellikle işsiz kesimi rahatsız etmektedir.

Lübnan Dış İlişkileri

Türkiye-Lübnan İlişkileri

2013 yılında Türkiye-Lübnan siyasi ilişkileri başta Suriye olmak üzere bölgede devam eden istikrarsızlıktan oldukça fazla etkilenmiştir. Lübnan'da Hizbullah ve diğer bazı grupların Suriye olaylarında hükümet yanında yer alması buna karşın Türkiye'nin ise muhalefete destek vermesi iki ülke arasında ciddi sorunların ortaya çıkmasına neden olmuştur. Bu bağlamda ön plana çıkan olay Türk Hava Yolları'nın (THY) iki pilotunun, Lübnan'ın başkenti Beyrut'ta kaçırılması olmuştur. Olay 9 Ağustos'ta, İstanbul-Beyrut seferini yapan THY personelini havalimanından otele götüren servis aracını durduran silahlı kişilerin, Türk pilotlar Murat Akpınar ile yardımcısı Murat Ağca'yı kaçırmaları ile gerçekleşmiştir.²⁸ Olayın hemen ardından Lübnan Al-Jadeed televizyonuna açıklama yapan zanlılar kendilerini "İmam Rıza'nın Ziyaretçileri" olarak adlandırmış ve Türk pilotların kaçırılma olayını üstlendiklerini duyurmuşlardı.²⁹ Örgüt, pilotlara karşılık Suriye'de rehin tutulan Lübnanlı esirlerin serbest kalmasını istemiştir.

Adından daha önceden çok fazla söz edilmeyen örgüt 1980li yıllarında Suriye Devlet Başkanı Beşşar Esad'ın amcası Cemil Esad tarafından kurulduğu iddia edilmektedir. Örgüt zamanla "El Murteza" isimli Baas yapılanmasına entegre bir örgüt olarak devam etmiştir. Ayrıca örgütün, Suriye İstihbarat Birimi el-Muhaberat desteğiyle Rıza'nın Ziyaretçileri örgütünün yanında Hizbullah ile de birlikte çalışarak İran'ın desteğini aldığı söylenmektedir.³⁰

Kaçırılan iki pilotun kurtarılması için Dışişleri Bakanlığı hemen girişimlerde bulunmuştur. Bu bağlamda Türkiye Dışişleri Bakanı Ahmet Davutoğlu başta Lübnan Meclis Başkanı Nebih Berri ve Başbakan Necip Mikati olmak üzere Lübnan'daki birçok yetkiliyle irtibata geçmiştir. Mikati ve Berri, Davutoğlu'na olayla ilgili üzüntülerini dile getirerek pilotların serbest bırakılması için ellerinden gelen gayreti göstereceklerini söylemiştir. İki yetkili kendi kontrolleri dışında gelişen bu olaydan dolayı iki ülke arasındaki ilişkilerin etkilenmemesi gerektiğini ifade ederek Türk ve Lübnan haklarının sarsılmaz bir kardeşlik ilişkisiyle bağlı olduklarını vurgulamışlardır.³¹ Olayla ilgili olarak diğer önemli bir destek Lübnan İçişleri Bakanı Mervan Şerbil'den gelmiştir. Şerbil, "Kaçırılma eylemi, beklemediğimiz bir olaydı, zira elimizde muhtemel kaçırılma eylemine dair hiçbir bilgimiz yoktu" diyerek üzüntüsünü belirtmiş ve olayı gerçekleştirenlerin kimliklerinin tespit edilmesi, Türk pilotların yerinin belirlenmesi için ellerinden gelenleri yapacaklarını bildirmiştir.³²

Lübnan'da kaçırılan iki pilot için, Lübnan devlet erkanının yanında diğer kesimlerden de farklı tepkiler gelmişti. Örneğin olaya sert tepki göstererek olayı kınayan Lübnan Müftüsü Muhammed Kabbani, Lübnan siyaset adamlarından kaçırılan pilotların serbest bırakılması için elinden geleni yapmasını talep etmiştir. Bunun yanında ülkede bu olaydan dolayı Hizbullah'a karşı da tepkiler oluşmuştur. Olaydan Hizbullah'ı sorumlu tutarak tepki gösteren Lüb-

nan'daki Özgür Şii Hareketi kurucusu ve Genel Başkanı Muhammed el-Hac Hasan, Hizbullah'ı, olayın zanlılarının tespitinde yardımcı olmaya ve pilotların serbest bırakılması konusunda kaçıranlara baskı yapmaya çağırmıştır.³³

Daha sonra iki pilotun kurtarılması için Dışişleri Bakanlığı ile MİT ortak diplomatik ilişki yürütmüşler ve bu bağlamda İran Hizbullah'ı ve Özgür Suriye Ordusu'na bağlı bazı tugaylarla ve üst düzey isimlerle irtibata geçmişlerdir. Hem hükümet hem de MİT mensuplarının Lübnan ve Suriye arasında yaptıkları yoğun diplomasi sonucunda iki pilot Murat Akpınar ve Murat Ağca kaçırıldıktan 72 gün sonra Beyrut'ta serbest bırakılmışlardır.³⁴ Serbest bırakıldıkları günü akşamı pilotlar Türkiye'ye getirilmişlerdir.

Yukarıda ifade edildiği gibi Lübnan'da iki pilotun kaçırılması Suriye olayından bağımsız düşünülemez ve hatta olayın görünen en net sebebinin Suriye'de yaşanan kriz olduğu söylenilebilir. Çünkü kaçırma eylemini üstlenen "İmam Rıza'nın Ziyaretçileri" adlı örgüt Suriye muhalefetinin kaçırdığı ve 2'si Türkiye'nin aracılığı ile bırakılan 11 Lübnanlı Şii'ye referansla bu eylemi gerçekleştirmiştir. Örgüt, muhalifler tarafından kaçırılanlara ulaşmak için Türkiye'nin Suriye'deki muhalefet üzerinde varsaydığı nüfuzunu kullanmak istemiştir. Suriye'de hükümet yetkililerin yanında büyük bir mücadele veren ve bazı noktaları kendi kontrolü altına alan Hizbullah ile yakın bağlantısı olduğu iddia edilen bu örgütün Türkiye'nin Suriye politikasında gözünü korkutmaya çalıştığı da iddia edilebilir.

Tabi burada vurgulanması gereken diğer önemli bir nokta olayın hükümet bazında ciddi siyasi bir sıkıntı doğurmaması olmuştur. Olayın hemen akabinde Lübnan devlet adamları olaya karşı tepkilerini sert şekilde ortaya koymaları bunu ispatlamaktadır. Ayrıca olayın biran önce sonuçlanması için Türkiye yetkilileri ile sürekli irtibat halinde olmuş ve olayın iki ülke arasındaki ilişkileri olumsuz etkilememesi konusunda çaba sarf etmişlerdir. Bunun yanında ülkede bulunan diğer Türk vatandaşlarının da benzer olaylara maruz kalınmaması için de tedbir alınacağı konusunda Lübnan yetkililerden açıklamalar gelmiştir. Örneğin olayla ilgili olarak Türkiye'nin Beyrut Büyükelçisi İnan Özyıldız ile görüşen Lübnan İçişleri Bakanı Mervan Şerbil, görüşmenin ardından gazetecilere yaptığı açıklamada, Lübnan'da çok sayıda Türk'ün olduğunu ve onları diğer vatandaşlar gibi korumak için ellerinden geleni yapacaklarını ifade etmiştir.³⁵

Pilot kaçırılma olayı yukarıda ifade edildiği gibi iki ülke siyasetçilerinin birbirlerine karşı söylemlerinde olumsuz bir havaya neden olmasa da olay bazı noktalarda ikili ilişkilere negatif tesir etmiştir. Çünkü 2013 yılında yaşanan bu olay aslında ilk değil daha önce yaşananların bir devamı şeklinde olmuştur. Örneğin 2012 yılında Aydın Tufan Tekin isimli bir Türk vatandaşı Lübnan'da el-Mikdad aşireti üyelerince kaçırılmıştır. Kaçırılan kişinin serbest bırakılma şartı ise Suriye'de kaçırılan aşiretin bir üyesinin serbest bırakılması olmuştur.³⁶ Lübnan'da yaklaşık olarak iki yıl önce başlayan ve artarak devam eden Türk vatandaşlarının kaçırılma olayları Türkiye'nin Lübnan hükümetine karşı güvenlik konusunda endişelenmesine neden olmuştur.

Türk vatandaşlara karşı oluşan bu tür tehditler ve şantajlar bazı tedbirlerin alınmasına neden olmuş ve bu da iki ülke ilişkilerinde toplumsal ve ekonomik alanda olumsuzluklara neden olmuştur. Kaçırma olayının yaşanmasının hemen akabinde Türkiye Dışişleri Bakanlığı, Türk vatandaşlarını Lübnan'a seyahat edilmemesi konusunda uyarılmış ve Lübnan'daki vatandaşlara da geri dönme çağrısı yapmıştır.³⁷ Ayrıca Dışişleri, Lübnan'daki vatandaşlara, Bakanlık ve Büyükelçilik ile sürekli irtibat halinde olmalarını ve yapılabilecek duyuruları sürekli takip etmelerini istemiştir.³⁸ Bu gelişmeler, Lübnan'a turizm amacıyla gitmiş ve gidecek olan Türk vatandaşlarına sıkıntılar çıkarmış ve bu da iki ülke arasında ekonomi alanında önemli bir paya sahip olan turizm sektörüne ağır darbe vurmuştur.³⁹

Yukarıda bahsedilen gelişmelerin yanında 2013 yılında iki ülke arasında yaşanan ve Suriye olayları ile bağlantılı olabileceği iddia edilen önemli olaylardan bir diğeri de Türkiye'nin Lübnan'da "Birleşmiş Milletler Geçici Barış Gücü"ndeki 250 askerini çekmesi olmuştur.⁴⁰ Her ne kadar karar, iki pilotun kaçırılmasından önce verilmiş olsa da yetkililer, kararın önemli bir gerekçesinin, Lübnan'da bir süredir Türklere karşı gerçekleştirilen olaylar olduğunu vurgulamışlardır.⁴¹ Türkiye, 2006 yılında İsrail ile Hizbullah arasındaki savaştan sonra, BM Güvenlik Konseyi'nin 1701 sayılı kararı ile Barış Gücü (UNIFIL) bünyesinde, 2006 yılında Lübnan'a asker göndermiştir. Askerler o tarihten itibaren Lübnan'ın yeniden inşası ve konut yapımı faaliyetleriyle ilgilenmişlerdir.⁴² Söz konusu birliğin ülkeden ayrılmasının ardından Türkiye'nin UNIFIL bünyesindeki katkısı bir firkateyn ile devam edecektir.

2013 yılında Türkiye-Lübnan arasında hükümet yetkilileri arasında önemli resmi ziyaretler de düzenlenmiştir. Bunlar içerisinde yıl içinde ön plana çıkan Lübnan Başbakanı Necip Mikati'nin biri resmi olmak üzere Türkiye'ye yaptığı üç ziyareti olmuştur. 30 Ocak günü birlik bir resmi ziyaret gerçekleştiren Mikati, beraberinde çok sayıda bakan ve heyet ile birlikte Cumhurbaşkanı Abdullah Gül ve Başbakan Recep Tayyip Erdoğan ile görüşmüştür.⁴³ Görüşmelerde ikili işbirliği konuları ile iki ülkeyi ilgilendiren bölgesel ve uluslararası konular etraflıca ele alınmıştır.⁴⁴ Mikati, 21 Kasım'da kısa bir çalışma ziyaretinde bulunmak üzere Ankara'ya gelerek ikinci ziyaretini gerçekleştirmiştir. Ziyarette Başbakan Erdoğan ile görüşmüştür.⁴⁵ Mikati, Son Ziyaretini ise Başbakan Erdoğan'ın davetine icabetle Konya'da düzenlenen Şeb-i Arus törenine katılmak amacıyla 17 Aralık'ta düzenlemiştir.⁴⁶ Bunun yanında 30-31 Aralık 2013 tarihlerinde Lübnan Sosyal İşleri Bakanı Wael Abou Faour ile Lübnan İlerici Sosyalist Partisi Başkanı Velid Canbulat Ankara'ya ziyaret düzenlemişlerdir. Ayrıca ekonomi bağlamında 25 Eylül'de Türkiye'de gerçekleştirilen ve başta Suudi Arabistan, Oman ve Katar'dan bakanların katıldığı Türk-Arap Ekonomi Ticaret ve Yatırım Bakanları Toplantısına Lübnan Ekonomi ve Ticaret Bakanı Nicholas Nahas da katılmıştır.

Lübnan'ın bölge ülkeleri ile ilişkileri

Suriye'de 3 yılı aşan kriz 2013 yılında Lübnan'ın bölge ülkeleriyle ilişkilerinde Suriye'yi başat aktör yapmaya devam etmiştir. Lübnan'ın Suriye ile olan gerek tarihsel bağları gerekse komşuluk ilişkileri Suriye'de yaşananların doğal olarak bölge ülkeleri içinde en çok Lübnan'ı etkilemesine neden olmaktadır. Bundan dolayı ki Lübnan, 2013 yılında Suriye olayları nedeniyle Suriye ilişkilerinde başta güvenlik olmak üzere birçok konuda sıkıntılı olaylara tanıklık etmiştir.

Bu olayların başında Suriye'den Lübnan sınıra atılan roket ve mermilerin neden olduğu ölümler ve yaralanmalar gelmektedir. Örneğin Nisan ayının ortalarında, Lübnan'ın kuzey sınırında bulunan Hermel ilçesine bağlı iki ayrı bölgeye Suriye tarafından roketler atılmış ve 2 çocuk hayatını kaybederken birçok kişi de yaralanmıştır.⁴⁷ Bunun yanında aynı bölge Ocak ve Aralık ayında da roket saldırısına maruz kalmış ve bunların sonucunda da birden fazla kişi ölmüş ve onlarca kişi de yaralanmıştır.⁴⁸ Suriye sınırından gelen roketlerinin ulaşım noktası sadece güney şehirleri ile sınırlı kalmamış Lübnan başkenti Beyrut'u tehdit edecek noktaya dahi gelmiştir. Örneğin, Ağustos ayında Suriye'den gelen bir roket Beyrut'taki Başkanlık sarayının çok yakınına düşmüştür. Ülkede büyük tepkilere neden olan olayın vahametini Özgür Yurtsever Hareketi Üyesi grubunun milletvekillerinden Alain Aoun, “şu göstermiştir ki Lübnan'da Suriye olaylarından dolayı güvenli bir bölge yoktur” sözleriyle dile getirmiştir. Bunun yanında Lübnan Dışişleri Bakanlığı da bu tür olaylardan ötürü birçok kez Suriye'ye nota vermiştir.⁴⁹

Lübnan, Suriye tarafından atılan birtakım bombalar haricinde bu ülke tarafından kendi ulusal güvenliğini tehlikeye sokacak birçok girişime de sahne olmuştur. Örneğin Suriye jetleri birçok kez Lübnan sınırlarını ihlal etmiş ve ülke içinde bazı noktaları hedef seçmişlerdir. Örneğin Mart ayında Suriye uçakları Lübnan sınırında ikamet eden muhalif kanadın askerlerini vurmak amacıyla Lübnan sınırı içinde bulunan bölgeyi bombalamıştır.⁵⁰ Olay Suriye tarafından, Lübnan sınırlarına kaçan isyancıların vurulması için böyle bir operasyon gerçekleştirdikleri şeklinde savunulmuştur. Ayrıca Suriyeli yetkililer Lübnan Devleti'ni sınırlarından isyancıların geçişine izin verdiklerini iddia ederek tepki göstermişlerdir. Buna karşın Lübnanlı yetkililer ise sınır ihlalinin ülkenin bağımsızlığına bir tehdit olarak nitelendirmiş ve Hizbullah'ın da bu tür olaylarda parmağı olduğunu savunarak Lübnan'ın Suriye iç savaşına çekilmek istendiğini ifade etmişlerdir. Lübnan güvenlik güçleri bu tür ihlallere karşı uçaksavar savunma sistemini kullanarak Suriye tarafından yapılan tacizleri ve ihlalleri daha fazla karşılıksız bırakmayacaklarını ve kendilerinin bir iç savaşa çekilmesine müsaade etmeyeceklerini göstermeye çalışmıştır. Ekim ayında Lübnan sınırını ihlal ederek bir dağı bombalayan Suriye helikopterlerine karşı Lübnan güvenlik güçleri misillemede bulunmuşlardır.⁵¹

Suriye'deki olaylarının Lübnan'ı bu kadar fazla etkilemesinin sebebi sınır yakınlığının dışında Lübnan'ındaki grupların Suriye'deki gelişmelerde farklı

tarafa yer almalarından ve Hizbullah gibi silahlı bir gücün Suriye savaşına doğrudan müdahale etmesinden kaynaklanmaktadır. Hizbullah, Suriye'nin güneyinde ilerleyen muhaliflere karşı Esad'ın yanında Kuseyr şehri başta olmak üzere bazı bölgelerde ciddi bir savaş vermiş ve iddialara göre bazı bölgeleri kendi kontrolüne almıştır.⁵² 2013 yılında Hizbullah verdiği bu mücadeleyi devam ettirmiştir. Hizbullah lideri Hasan Nasrullah açıkça Suriye'de savaştıklarını kabul etmiş ve gerek duydukça da Esad'ın yanında savaşmaya devam edeceklerini söylemiştir.⁵³ Hizbullah'ın merkezinin Lübnan'da olduğu düşünülürse ve Lübnan hükümetinde bazı grupların da muhalif tarafı tutması Suriye'deki krizin Lübnan'ın içlerine kadar girmesini doğallaştırmaktadır. Bundan dolayıdır ki kimi zaman muhalif kanattan Hizbullah'a karşı yapılan saldırılar neticesinde çatışmalar Lübnan içerisine kadar taşınmış kimi zaman da muhaliflerin sınıra kaçmaları nedeniyle Esad yanlısı güçlerin sınır ihlali yapmalarına zemin hazırlamıştır.

Suriye'deki kriz Lübnan ekonomisine de ciddi darbe vurmuştur. 2013 yılında gerek ülke dışında yaşananların Lübnan iç siyasetine ve toplum hayatına yansması gerekse de ülke içerisindeki grupların sınır ötesinde meydana gelen gelişmelerde farklı tarafları destekleyerek silahlı destekte bulunması, Lübnan ekonomisi içerisinde önemli bir yer tutan turizm sektörünü oldukça olumsuz etkilemiş ve ülkeye gelen turist sayısındaki düşüş de bunu net bir şekilde gözler önüne sermiştir.⁵⁴ Diğer yandan Lübnan, dışarıdan yatırım çekme konusunda da aynı sıkıntıya maruz kalmıştır. Suriye'deki krizin mültecilerin ülkeye akın etmesine neden olması, ülkenin istikrarsız bir yapıya doğru evrilmesi ve her geçen gün bu durumun daha kötüye gitmesi yabancı yatırımların önünde birer engel olarak ortaya çıkmış ve bu durum da ekonomik sıkıntıların yanında toplumsal krizlere de neden olmuştur. Ayrıca ülkeyi daha önceden ülkeyi terk eden Filistinli mülteciler de Lübnan'a dönmeye başlamışlardır. Örneğin 2013 yılında 40 binin üzerinde Filistinli mültecinin Lübnan'a geldiği iddia edilmektedir.⁵⁵ Mültecilerin sayının artması sonucunda Lübnan hükümeti ekonomik olarak ayrı bir yükün altına girmiştir. Bundan dolayı Lübnan hükümeti bunu hafifletmek için 2013 yılında BM'den 1,8 milyar doların üzerinde yardım talebinde bulunmuştur.⁵⁶

Lübnan'da yaşanan bu sıkıntılardan dolayı bölge ülkelerinden Katar ve Suudi Arabistan Lübnan hükümetine destek ve yardımlarda bulunmuşlardır. Öncelikle her iki ülke Suriye hükümetinin Lübnan sınırını ihlal etmelerine ve Suriye'deki krizin Lübnan'a yansımalarına karşı tepkilerini belirtmişlerdir.⁵⁷ Bunun yanı sıra Katar, ülkedeki 24 bin Suriyeli mülteci ailenin ihtiyacını karşılama kararı almıştır.⁵⁸ Suudi Arabistan ise mülteci yardımları dışında Lübnan ordusunu güçlendirmek amacıyla Fransa'dan askeri teçhizat alması konusunda 3 milyar dolar hibe etmiştir.⁵⁹ Riyad yönetimi Lübnan ordusuna verdiği bu devasa yardım Hizbullah'a karşı Lübnan ordusunu güçlendirmek amacı taşıdığı iddialarına neden olmuştur. Hizbullah'ın Suriye'de savaşmasını Suudi Arabistan'ı çok rahatsız ettiği bilinmektedir. Lübnan hükümetinin de bu konuya yani Hizbullah'ın Suriye'de Esad hükümeti ile beraber savaşma-

sına tepkili olması iki ülkeyi aynı noktada buluşturmuş olduğu söylenebilir. Tabii bu durum, Suudi Arabistan'ın Lübnan üzerinde nüfuzunu artırma ihtimalini de ortaya koymaktadır.⁶⁰ Bundan dolayıdır ki Hizbullah, Lübnan'da Arabistan'ın son zamanlardaki Lübnan politikasından endişe duyarak buna tepki göstermiştir. Lübnan iç siyasetine çok müdahil olduğunu savunan Hizbullah yetkilileri, en az 23 kişinin öldüğü Lübnan'ın başkenti Beyrut'taki İran Büyükelçiliği'ni hedef alan çifte saldırıdan Suudi Arabistan'ı sorumlu tutmuştur.⁶¹ Suriye de Suudi Arabistan ve Katar'ı işaret etmiştir.⁶² Arabistan ise bu suçlamaları reddetmiştir.⁶³

Lübnan'ın güvenlik odaklı bir dış politika uygulamak zorunda kaldığı diğer bir ülke ise İsrail olmuştur. Suriye olayında benzer olarak iki ülke arasında birden çok roket ve mermi atışları gerçekleşmiş ve bunların bir kısmında ise ölü ve yaralıları olmuştur. İsraili yetkililere göre yıl içinde Lübnan sınırından İsrail'in sınır köylerine birden fazla roket saldırısı düzenlenmiştir. İsrail'in bunlara karşı misillemesi ise daha fazla roket atarak olmuştur. Aralık ayında dört roketin İsrail'in sınır köylerine düşmesi sonucunda İsrail basınında 2006 yılında gerçekleşen savaşın bir benzeri yaşanacağı iddiaları ortaya çıkmış fakat olay İsrail'in 20 top mermisi ile misillemede bulunması üzerine son bulmuştur.⁶⁴ İki ülke arasında kızışmayı artıran diğer bir olay, Lübnan sınırından açılan ateş sonucu bir İsraili askerin ölmesi olmuştur. Olay Lübnan tarafından kaza olarak savunulurken İsrail tarafı ise olayı, bilinçli yapıldığı şeklinde değerlendirmiştir. Olay iki taraf arasında kısa süreliğine sertleşmeye sebep olsa da BM yetkililerin hemen araya girmesi ile yumuşamıştır.⁶⁵

Hizbullah'ın silahlı kanadı AB'nin terör listesinde

18 Temmuz 2012 tarihinde Bulgaristan'ın Burgaz kenti havalimanında bombalı saldırı düzenlenmiş ve olay sonucunda beşi İsraili turist olmak üzere altı kişi hayatını kaybetmişti. İsrail ve Bulgar yetkililer, saldırının Hizbullah tarafından düzenlendiğini iddia etmişlerdir. Hizbullah ise sürekli bu saldırıyla ilgisi olmadığını savunmuştur.⁶⁶ Konuyla ilgili tartışmalar uzun süre devam etmiş ve Hizbullah'ın bu saldırıda parmağı olduğu konusunda Avrupa ülkelerinin zamanla kanaatleri iyice pekişmiştir. Burgaz'da gerçekleştirilen saldırı nedeniyle Hizbullah'ın terör listesine alınması için İngiltere; Almanya, Hollanda ve Fransa'nın kuvvetli desteğini alarak Avrupa'da lobi faaliyetinde bulunmuştur. Bu çaba sonunda İngiltere, Hizbullah'ın terör listesine alınmasına karşı çıkan İrlanda ve Malta'yı da ikna etmiştir. 22 Temmuz'da AB dışişleri bakanları toplantısında konu görüşülmüş ve Hizbullah'ın askeri kanadının terör örgütleri listesine alınmasına karar verilmiştir.⁶⁷

Hizbullah kararını en çok destekleyen ülkelerden biri olan Hollanda Dışişleri Bakanı Frans Timmermans, karar ile ilgili olarak "Hizbullah'a hak ettiği ismi koymamız iyi oldu" şeklinde memnuniyetini ifade etmiş ve bundan böyle örgütün Avrupa'daki faaliyetlerinin sınırlanacağını belirtmiştir.⁶⁸ Yine kararın alınmasından sonra Almanya Dışişleri Bakanı Guido Westerwelle,

“Hizbullah’ın askeri kanadını Avrupa’da terörist aktiviteler yürütmesine izin veremeyiz” şeklinde düşüncelerini dile getirmiştir.⁶⁹ Bunun yanında karar için olumlu tepki veren İsrail ve ABD’nin yanı sıra Dünya Yahudi Kongresi, kararın hemen ardından açıklama yaparak AB’yi kararı almakta gecikmesine rağmen ‘selamladığını’ duyurmuştur.⁷⁰

Karardan önce ‘Lübnan toplumunun önemli bir parçası’ diyerek Hizbullah’ın terör örgütleri listesine alınmaması çağrısında bulunan Lübnan hükümeti⁷¹, karardan hemen sonra kararı kınamıştır.⁷² Karara tepki gösteren Cumhurbaşkanı ve Başbakanın yanı sıra Lübnan Dışişleri Bakanı Adnan Mansur kararın ‘acelece’ alındığını belirterek, Hizbullah’a karşı müeyyidelerin Lübnan siyasetini daha da karmaşıklatacağını açıklamıştır.⁷³ AB’nin kararını ‘agresif ve haksız’ olarak tanımlayan Hizbullah ise AB’yi, ABD ve İsrail’in baskılarına boyun eğmekle suçlamış⁷⁴ ve kendilerinin terör örgütleri listesine dahil edilmesi kararının kendilerini etkilemeyeceğini belirtmiştir.⁷⁵ İran siyasi yetkililerinin de tepkisini çeken karar, İran Genel Kurmay Başkanı Yardımcısı General Mesut Cezayiri tarafından AB’nin korku ve çaresizliği olarak değerlendirilmiştir.⁷⁶

Hizbullah’ın kanadının terör listesine alınması sebebine gelince yukarıda da bahsedildiği üzere bombalı saldırı sadece bir bahane olmuştur. Kararın ardındaki asıl sebep şüphesiz AB’ye baskı yapan ABD ve İsrail olmuştur. AB, uzun süredir Hizbullah’ı terör listesine alan Hollanda, ABD ve İsrail’in Hizbullah’ın terörist bir örgüt olarak ilan edilmesi taleplerini reddetmişti. Fakat son yıllarda AB’de böyle karar alınmasını hızlandıran ve karara daha önceden karşı çıkan AB ülkelerini ikna eden birtakım yaşanmıştır. Bunlar içinde en ön plana çıkan Suriye olaylarında Hizbullah’ın İran ile birlikte AB’nin karşı çıktığı Esed güçlerine destek vermesi olmuştur. Hizbullah savaşın içine o kadar çok müdahil olmuştur ki dengelerin Esed lehine değişmesinde etkili olmuş ve bu durum da AB içinde ciddi tepkilere neden olmuştur. AB’nin gayrimeşru gördüğü bir liderin Hizbullah tarafından askeri olarak desteklenmesi şüphesiz örgüte karşı AB liderlerinin bakış açısında büyük olumsuzluklara neden olmuştur. Kararın alınmasında önemli sayılabilecek diğer bir sebep de Hizbullah militanının İsrail vatandaşlarına karşı saldırılar planlamaktan mahkemece suçlu bulunmuş olmasıdır.⁷⁷ Mahkemenin bu kararı Hizbullah’ın terör listesine alınmasına karşı çıkan birçok Avrupa ülkesinin elini kolunu bağlamıştır. Sonuç olarak AB, hem dışarıdan gelen baskılar nedeniyle hem de Hizbullah’ın bunu besleyecek girişimlerde bulunması sonucunda Hizbullah’ın silahlı kanadını terör listesine almıştır. Hizbullah’ın askeri kanadının terör listesine alınmasının pratikte neler getireceği ise net olarak belli olmamakla birlikte terör listesine giren örgütlerin üyelerine AB ülkeleri normal olarak vize yasağı uygulamakta ve mallarını dondurulduğu bilinmektedir.⁷⁸

Sonuç

Suriye’de üç yılı aşkın süredir devam eden iç çatışma, 2005 yılında Başbakan Rafik Hariri’ye düzenlenen suikastın ardından gerilimin hiç dinmediği gibi Lübnan’ın kırılgan olan mezhepsel kutuplaşmalarını giderek daha fazla körüklemektedir. Şii olan Hizbullah’ın Esad yanında silahlı mücadeleye doğrudan dahil olması ve buna karşı da bazı Sünni grupların muhalefete destek vermeleri çatışmaları doğal olarak Lübnan’ın içerisine taşımıştır. Bundan dolayıdır ki gruplar arasındaki hesaplaşma ve yıldırma faaliyetleri bombalı saldırılara kadar varmıştır. Bu tarz olayların sonucunda Lübnan’da 2013 yılında yüzlerce kişi hayatını kaybetmiştir.

Ayrıca Suriye’deki çatışmalarda farklı taraf tutan ülkelerin politikalarını etkilemek için Lübnan’da adam kaçırma ve suikast olayları da gerçekleştirilmiştir. Bu bağlamda iki Türk pilot kaçırılmış ve İranlı üst düzey bir diplomat suikasta maruz kalmıştır. Hükümetin bu tarz olaylar karşısında aciz kalması halk nezdinde ülke kurumlarına olan güvenirliliği zedelemektedir. Halkta oluşan güvensizlik halkı çatışan silahlı gruplara meylettirmektedir. Bu olumsuz gidişatın önünün alınmaması durumunda ülke içerisi tamamen anarşik bir yapıya dönecektir.

Lübnan’da yaşanan iç kargaşa kendini siyasette de göstermiştir. Suriye konusunda silahlı mücadeleye giren Hizbullah güçlü konumda olduğu kabinede de bu doğrultuda mücadele vermeye çalışmıştır. Buna karşın ise Suriye’de muhalefeti savunan veya olaylarda tarafsız kalan gruplar tam tersi politika izlemek istedikleri için Hizbullah ile çatışmış ve bu da Lübnan’da siyaseti işlevsiz kılmıştır. Bu sebeplerdir ki 2013 yılında Lübnan başbakanı istifa etmek zorunda kalmıştır. Yerine atanan yeni başbakan hükümeti bir türlü kuramamış ve son olarak da istisna bir durum olarak ülke seçimleri ertelenmiştir. Ekonomik olarak da Lübnan, Suriye’den doğrudan etkilenmiştir. Yıl içinde mülteci sayısındaki artış ülkeyi altından kalkamayacağı ekonomik bir yüke sokmuş ve ülke uluslararası platformlarda acil olarak yardım taleplerini sıklıkla dilelendirmeye başlamıştır. Ayrıca ülke içindeki kaosu yurt dışı yatırımlarını ve turizm sektöründeki büyümeyi sekteye uğratması ülkenin ekonomik olarak büyük kayıplar yaşanmasına neden olmuştur.

Sonuç olarak Lübnan 2013 yılında, geçmiş yıllarda olumsuz olarak etkilenmeye başladığı Suriye krizinde bir adım daha fazla sıkıntı çekmeye öteye başlamıştır. Yukarıda bahsedildiği üzere komşu ülkede yaşanan bu büyük iç savaş, Lübnan’da siyasetten ekonomiye güvenlikten toplumsal alana kadar kısaca hemen her alanı doğrudan etkilemeye başlamıştır. Suriye olaylarının sürmesi ve bunun ülke içinde etkisinin azaltılamaması ne yazık ki ülkede önu alınamayacak büyük bir krizin habercisi olmaktadır. Siyasetin bu konuda işlevsizliği de toplumda bunu besleyecek alt yapıyı oluşturmaktadır.

Kronoloji

- **30 Ocak:** Lübnan Başbakanı Necip Mikati beraberinde çok sayıda bakan ve heyet ile birlikte Türkiye'ye günü birlik bir ziyaret düzenlemiştir.
- **22 Mart:** Lübnan Başbakanı Necib Mikati'nin, koalisyon ortağı Şii Hizbullah grubunun seçimleri denetleyecek bir yapının kurulmasını bloke etmesi sonucunda istifa etmiştir.
- **6 Nisan:** Cumhurbaşkanı Mişel Süleyman meclisteki siyasi gruplarla yaptığı temasların ardından 6 Nisan'da Temmam Selam'a, hükümeti kurma görevini vermiştir.
- **9 Haziran:** Cumhurbaşkanı Mişel Süleyman genel seçimlerin bu tarihte yapılması kararı almış fakat ülke içindeki krizlerden dolayı seçimler ileri bir tarihe ertelenmiştir.
- **9 Ağustos:** Türk pilotlar Murat Akpınar ile yardımcısı Murat Ağca "İmam Rıza'nın Ziyaretçileri" olarak adlandırılan Lübnan'daki bir örgüt tarafından kaçırılmıştır.
- **12 Ağustos:** Türkiye, Lübnan'da "Birleşmiş Milletler Geçici Barış Gücü"ndeki 250 askerini çekme kararı aldı.
- **22 Ağustos:** Lübnan'ın kuzeyindeki Trablusşam kentinde bombalı patlamalar meydana gelmiş ve yaklaşık olarak 44 kişi hayatını kaybetmiştir.
- **22 Temmuz:** AB dışişleri bakanları Hizbullah'ın askeri kanadının terör örgütleri listesine alınmasına karar verilmiştir.
- **19 Kasım:** İran Büyük Elçiliğine bombalı saldırı düzenmiş 23 kişi hayatını kaybetmiş ve yüzlerce kişi yaralanmıştır. Ayrıca patlamada hayatını kaybedenler arasında İranlı üst düzey bir diplomat olan İran Kültür Ataşesi İbrahim Ensari de bulunmaktadır.
- **21 Kasım:** Lübnan Başbakanı Necip Mikati kısa bir çalışma ziyaretinde bulunmak üzere Ankara gelmiştir.
- **17 Aralık:** Lübnan Başbakanı Necip Mikati, Türkiye Başbakanı Recep Tayyip Erdoğan'ın davetine icabetle Konya'da düzenlenen Şeb-i Arus törenine katılmak amacıyla ziyaret düzenlemiştir.
- **27 Aralık:** Lübnan'ın başkenti Beyrut'ta bomba bir yüklü araçla saldırı düzenlenmiş ve saldırıda bir dönem Maliye bakanlığı da yapmış olan ve aynı zamanda Esed rejiminin karşıtı 14 Mart Koalisyonu'nun üyesi olan Muhammed Şatah ile birlikte birçok kişi hayatını kaybetmiştir.
- **30-31 Aralık:** Lübnan Sosyal İşleri Bakanı Wael Abou Faour ile Lübnan İlerici Sosyalist Partisi Başkanı Velid Canbulat Ankara'ya ziyaret düzenlemişlerdir.

Notlar

- 1 "Suicide bombings kill 23 near Iran embassy in Beirut", *Reuters*, 12 Temmuz 2014
- 2 "İran'ın Beyrut büyükelçiliğine terör saldırısı: 23 ölü, 146 yaralı", *Zaman*, 12 Temmuz 2014.
- 3 Suicide bombings kill 23 near Iran embassy in Beirut", *Reuters*, 12 Temmuz 2014.
- 4 "Beirut bombs kill 23; blasts linked to Syrian civil war" *CNN*, 13 Temmuz 2014.
- 5 "Hizbullah'ın kalbinde İran'a şok saldırı" *Akşam*, 13 Temmuz 2014.
- 6 "Hizbullah lideri Nasrallah: "Bombayı Suudi Arabistan koydurdu", *CNN*, 15 Temmuz 2014.
- 7 "Hizbullah'ın kalbinde İran'a şok saldırı" *Akşam*, 13 Temmuz 2014
- 8 "El Kaide'den İran'a kanlı Suriye mesajı" *Milliyet*, 16 Temmuz 2014.
- 9 "Hizbullah lideri Nasrallah: "Bombayı Suudi Arabistan koydurdu"", *CNN*, 15 Temmuz 2014
- 10 "Hizbullah'ın kalbinde İran'a şok saldırı" *Akşam*, 13 Temmuz 2014.
- 11 "Lübnan'da patlama", *Zaman*, 16 Ağustos, 2014.
- 12 "Lübnan'da eski bakana suikast", *Aljazeera*, 16 Ağustos, 2014.
- 13 "Lübnan'da Mikati istifa etti", *Aljazeera*, 16 Ağustos 2014.
- 14 "Lübnan'da Mikati istifa etti", *Aljazeera*, 16 Ağustos 2014.
- 15 "Lübnan Başbakanı Mikati istifa etti", *Ntvmsnbc*, 16 Ağustos 2014.
- 16 "Hükümet işi Temmam", *Yenişafak*, 16 Ağustos 2014.
- 17 "Temmam Selam Lübnan başbakanı olarak atandı", *TRT haber*, 14 Temmuz 2013.
- 18 "Lebanon's government to postpone elections until November 2014", *Guardian*, 23 Eylül 2013.
- 19 "Lübnan'da ertelenen seçim, halkı kızdırdı", *Sabah*, 12 Eylül 2013.
- 20 "Suriyeli mülteci akını Lübnan'ı tehdit ediyor": http://turkish.ruvr.ru/2014_03_05/suriyeli-multeci-akini-lubnani-tehdit-ediyor/
- 21 "Syrian Refugees Now Equal One-Third of Lebanon's Population" *AlMonitor*, 22 Nisan 2014.
- 22 "Suriyeli mülteci akını Lübnan'ı tehdit ediyor": http://turkish.ruvr.ru/2014_03_05/suriyeli-multeci-akini-lubnani-tehdit-ediyor/
- 23 Bu konuda hazırlanmış raporun linki: http://www-wds.worldbank.org/external/default/WDSContentServer/WDSP/IB/2013/09/24/000333037_20130924111238/Rendered/PDF/810980LB0box379831B00P14754500PUBLIC0.pdf 23 Mayıs 2014
- 24 Dünya Bankası tarafından hazırlanan raporun linki: http://siteresources.worldbank.org/LEBANONEXTN/Resources/World_Bank_Lebanon_Economic_Monitor_Winter2013.pdf?resourceurlname=World_Bank_Lebanon_Economic_Monitor_Winter2013.pdf 23 Mayıs 2014.
- 25 A.g.e.: Dünya bankası raporu.
- 26 "Lebanon becomes 'lung' for Syrian economy", *akhbar*, 23 Nisan 2014.
- 27 "Budget deficit reaches 31 percent in 2013", *dailystar*, 23 Nisan 2014.
- 28 "İki Türk pilot kaçırıldı", *Timetürk*, 12 Mayıs 2013.
- 29 "Türk pilotlara karşılık Lübnanlı rehinelere", *Ntvmsnbc*, 12 Nisan 2013.
- 30 "Bakın Türk pilotları kaçırın örgütü kim kurmuş!", *Sabah*, 23 Mayıs 2013.
- 31 "Türk pilotlara karşılık Lübnanlı rehinelere", *Ntvmsnbc*, 12 Nisan 2013.
- 32 "Lübnan'da tuzak: 2 Türk pilot kaçırıldı", *Akşam*, 16 Temmuz 2013.
- 33 "Özgür Şii Hareketi Zugeyb'i suçladı", *Haber7*, 29 Mayıs 2014.
- 34 "Lübnan'da kaçırılan iki pilot İstanbul'da", *Sabah*, 12 Temmuz 2014.
- 35 "Lübnan İçişleri Bakanı Şerbil: Türkleri koruyacağız", *Akşam*, 26 Temmuz 2014.
- 36 Cenap Çakmak, "Lübnan 2012", *Ortadoğu Yılığ* 2012, ed. Kemal İnat ve Muhittin Ataman, Açılım Kitap, İstanbul, 2013, ss. 117-137, s. 122.
- 37 "Bakanlık Lübnan'daki vatandaşları uyardı", *Ntvmsnbc*, 26 Temmuz 2014.

- 38 "Dışişleri'nden Lübnan uyarısı", *TRT Haber*, 25 Temmuz 2014.
- 39 "Lübnan'da pilotların kaçırılması turizme darbe vuruyor", *SesTürkiye*, 27 Mayıs 2014.
- 40 "Türkiye askerini Lübnan'dan neden çekti?", *Ntvmsnbc*, 26 Temmuz 2014.
- 41 "Türkiye askerini Lübnan'dan neden çekti?", *Ntvmsnbc*, 26 Temmuz 2014.
- 42 "Türkiye askerlerini Lübnan'dan çekiyor", *Hürriyet*, 7 Haziran 2014.
- 43 "Lübnan Başbakanı Mikati Türkiye'de", *TRTHaber*, 6 Mayıs 2014.
- 44 "Türkiye-Lübnan siyasi ilişkileri", *MFA*, 6 Mayıs 2014.
- 45 "Dış Politika Kronolojisi / Ocak 2013", *MFA*, 6 Mayıs 2014.
- 46 "Dış Politika Kronolojisi / Aralık 2013", *MFA*, 5 Mayıs 2014.
- 47 "Suriye'den Lübnan sınırına roket saldırısı: 2 ölü", *Haber7*, 24 Nisan 2014.
- 48 "Rockets hit south of Lebanon's capital", *Al Jazeera*, 7 Ağustos, 2014.
- 49 "Suriye'den Lübnan sınırına roket saldırısı: 2 ölü", *Haber7*, 24 Nisan 2014.
- 50 "Syrian planes bomb Lebanon border area" *Al Jazeera*, 7 Ağustos 2014.
- 51 "Lebanese army fires on Syrian helicopters 'for violating airspace'", *Independent*, 7 Ağustos 2014.
- 52 "Hezbollah: The Syrian connection" *Al Jazeera*, 4 Temmuz 2014.
- 53 "Nasrallah: Hezbollah in Syria for long haul", *Al Jazeera*, 4 Temmuz 2014.
- 54 "War spillover hurts Lebanon tourism", *Al Jazeera*, 4 Temmuz 2014.
- 55 "Palestinian refugees flee Syria for Lebanon" *Al Jazeera*, 4 Temmuz 2014.
- 56 "Mikati requests extra \$1,8 billion for refugees", *Al Jazeera*, 4 Temmuz 2014.
- 57 "Saudi Arabia, Qatar 'strongly' condemn Beirut blast", *The DailyStar*, 15 Haziran 2014.
- 58 "Qatar sending aid to Lebanon's Syrian refugees", *The DailyStar*, 4 Temmuz 2014.
- 59 "Sleiman Saudi Arabia grants Lebanese Army \$3 billion" *The DailyStar*, 8 Temmuz 2014.
- 60 "Hamadeh sees Saudi help for Army blow to Hezbollah", *The DailyStar*, 15 Haziran 2014.
- 61 "Saudi envoy dismisses Hezbollah accusations", *The DailyStar*, 8 Temmuz 2014.
- 62 "İran'ın Beyrut Büyükelçiliği'ne saldırı", *Hürriyet*, 12 Ağustos 2014.
- 63 "Saudi envoy dismisses Hezbollah accusations", *The DailyStar*, 8 Temmuz 2014.
- 64 "Rocket Fire From Lebanon Prompts Shelling by Israel", *Nytimes*, 8 Temmuz 2014.
- 65 "Israeli soldier killed near Lebanon border" *Al Jazeera*, 4 Temmuz 2014.
- 66 "AB Hizbullah'ı 'terör listesi'ne aldı", *BBC*, 7 Haziran 2014.
- 67 "AB, Hizbullah'ı terör örgütleri listesine aldı", *TRT Haber*, 6 Haziran 2014.
- 68 "AB, Hizbullah'ı 'terörist' ilan etti", *Zaman*, 15 Haziran 2014.
- 69 "Hizbullah AB'nin 'terör listesi'nde", *DW*,
- 70 "AB, Hizbullah'ı 'terörist' ilan etti", *Zaman*, 15 Haziran 2014.
- 71 "AB, Hizbullah'ı 'terörist' ilan etti", *Zaman*, 15 Haziran 2014.
- 72 "Lebanon asks EU not to blacklist Hezbollah", *Al Jazeera*, 4 Temmuz 2014.
- 73 "AB, Hizbullah'ı 'terörist' ilan etti", *Zaman*, 15 Haziran 2014.
- 74 "Hizbullah`tan AB Kararına Tepki" *dogruhaber*, 14 Haziran 2014.
- 75 "Hizbullah AB'nin terör listesinde" *Akşam*, 15 Haziran 2014.
- 76 "Hizbullah`ı terör listesine alması AB`nin çaresizliğindendir!" *ABNA*, 17 Haziran 2014.
- 77 Prof. Dr. Hakan Taşdemir, "AB'nin Terör Örgütü Listesi ve Hizbullah", *Ankara Strateji*, 17 Haziran 2014.
- 78 "AB, Hizbullah'ı 'terörist' ilan etti", *Zaman*, 15 Haziran 2014.